

פרשת השבוע על פי אור החיים הקדוש

פרשת אחרי ו' טו - סיוק יב - ז"ל

1. במקורו של רמב"ם

לע"נ הורי' ר' אליהו בן שבע ז"ל

לאה אירן בת טאוס ז"ל

ונראה שכונת הכתוב היא שבא הקדוש ברוך הוא להזהיר את משה שלא יחשוב בדעתו כי לצד שהוא יותר קרוב למלכות שמים ובכל ביתו של המקום נאמן הוא ויכול ליכנס אל הקודש פנימה, והגם שיצו ה' על אהרן לא יתחייב הדבר שגם משה בכלל, כי גדול משה, דכתיב (במדבר יב ו) אם יהיה נביאכם ה' וגו', (שם פסוק ו) לא כן עברי משה [בכל ביתי נאמן הוא], אשר על כן דיבר ה' אל משה והוא אומר וידבר ה' אל משה, פירוש אליו באה המצוה ואמר לו סמוך למיתת שני בני אהרן דיבור זה בקרבכם לפני ה' וימותו, פירוש הגם היותם בני אהרן, ובתוספת מרובה היותם קרובים לפני ה', כמו שדרשו ז"ל (ויק"י כב) בפסוק בקרובי אקדש, ואף על פי כן לא חמל עליהם וימותו, הא למדת שלא יועיל היות האדם כל כך קרוב ל' כדי שיפרוץ גדר ליכנס לקודש פנימה:

2. ה' יתחייב

יח. ב. דבר ואמרת וגו' כמעשה וגו'. צריך לדעת למה כפל לומר דבר ואמרת, עוד מה חידש במאמר זה אני ה' אלהיכם וכי עד עתה לא ידעו זה, ועוד מה היא כוונתו במצות כמעשה וגו', אם אין ידוע מה הוא המעשה שעליו תבא המצוה, וכמו כן מעשה ארץ כנען, ורבותינו ז"ל (בתי"כ) אמרו שהקיש מעשה מצרים למעשה כנען, ולדבריהם ז"ל קשה למה כפל המצוה, ואם להשיענו בא שמעשה ב' הרשעים שוה, מה צורך לתורה להודיענו דבר זה, עוד צריך לדעת למה ציין ארץ מצרים באומרו אשר ישבתם בה, וכי יש ארץ מצרים אחרת, עוד ציין ארץ כנען ואמר אשר אני מביא וגו', שנראה שיש אחרת ולא ידענו זולת זו, ולו יהיה שתיהן ארץ כנען אחרת, כיון שאינה ידועה מנין יהיו מעשיה נודעים לצוות עליהם:

ונראה כי לפי מה שהסמך למצוה זו מצות העריות, גם ממה שאמר בסוף הפרשה (להלן פסוק כד) אל תטמאו בכל אלה וגו' כי בכל אלה נטמאו הגוים, הדברים מוכיחים ומגידים, כי מעשה ארץ מצרים כמעשה ארץ כנען הוא מעשה עריות, וכזה נבא לפרש הכתוב על נכון: הנה ידוע הוא כי כל מצות אשר צוה ה' לעם קדושו הם מצות שיכול האדם לעמוד בהם, ויטה עצמו אל הרצון לעשותם, זולת מצות פרישת העריות הוא דבר שנפשו של אדם מחמדתו ואונסתו עליהם לעשותם, זולת בהתעצמות הרחקת ב' דברים מהאדם, והם מרחק הרגש ראות העין, ומרחק בחינת החושב, ואם ב' אלו לא יעשה אין אדם שליט ברוח זה לכלותה ממנו, כי כל שלא תהיה לו הרחקת הרגש הראות בדבר, הגם שירחק בחינת החושב לא ישלוט בעצמו לכלות ממנו הכרח החשק:

2. המעשה... הכתוב על זה הדרך, שבא להודיעו שמיחתם היתה על קרבכם לפני הקודש, והגם שהתורה אמרה אש זרה (לעיל י א), מודיעו ה' כי טעם מיתתם היתה על קרבכם לפני, הגם שלא היתה אש זרה, ואומרו וימותו, נחמין להודיעו שלא יחשוב כי יצתה מחשבתם לפועל, שנכנסו לפני, אלא שנדחפו ומתו, והכוונה בהודעה זו לשלול לכל יחשוב אדם לפרוץ ולהתקרב הגם שימות, וזה ימצא בהיות לאדם בחינת החשק לא יחוש על עצמו ויתן נפשו, ודבר זה ימצא בבחינת החושק, שיתן נפשו על הדבר הגם שירע שימות, לזה אמר לו וימותו פירוש וכבר מתו, ולא השיגו מחשבתם להתקרב, והבין:

3. ה' יצא ולמד

5. יצא ולמד (קידושין פא.) ממעשה של רב עמרם רבן של חסידים, שהגם היותו מושלל מבחינת החושב נתנצח מבחינת הראות, גם ממעשה רבי מתיא בן חרש (ילק"ש רמז קסא) שבחר לסמות עיניו למיחוש הכרחה אשר מהם תבא הדבר הרע, הגם שהיה מושלל מבחינת החושב כאשר מעשיו מוכיחות, גם אם יושלל מבחינת הראות אם לא ירחיק בחינת החושב מחשבותיו יחייבו לבקש ולהתלהט אחר המעשה,

17. יהיה הולדות החושב הכריחת עשות מבלי בחינת הראות נמצאת אומר שבא' מהב' תהיה מושללת מהאדם שליטה בעצמו בדבר זה, ואינו צריך לומר בהצמד ב' דברים ראות וחושב הן האדם חלוש כנגד תאוותו, ואינו צריך לומר אם ישלח ידו ואל מעט מן הרע הזה, הנה הוא מסור ביד תאוותו, (מעשה) [מערת] תחבולות האדם להעריך מלחמה נגד בחינה זו היא בשלילת ממנו ב' דברים, וכזה תהיה נרכבת באדם תכונה לכל יתלהט אחר זה, וישלית הרצון בחפץ הטבעי, והוא טעם אומרו ז"ל (ברוכה לך) במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד, כי הצדיקים גמורים תכונת רצונם נוצחת החפץ מבלי צורך התעצמות, מה שאין כן בעלי תשובה:

25. ובה נבא אל הביאור הנה הארון ה' צבאות נתחכם בצוותו מצוה זו ודיבר נגד יצר הרע, שיאמר אין יכול אנוש טבעי למשול בתאוותו אשר היא אנסתו, דבר זה הוא מושלל מהדעת שיחייב ה' שמירתו לכל בהשואה, אלא לאנשים אשר יכולין לעמוד ויש כח ברצונם לשלול החפץ בזה, והם אותם שלא באו ליד מכתן הראות והחושב באלו וכדומה דיבר הכתוב, אבל כמי שעבדו בחינת הנוכח כפי הטבע אין אדם שליט ברוחו למנוע מעצמו חשק המכריחו, ועל זה נתכוון ה' בנועם דברי אלהים חיים, ואמר כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם, פירוש הגם שישבתם במקום שאנשיה בני זנונים ולא תמנע מכם בחינת

3

ויעש כאשר צוה ה' וגו'. רבותינו ז"ל (בתי"כ) אמרו כי הכתוב יכוין להגיד שכחו של אהרן שלא עשה לגדולה ולהתנשא, אלא עשה הכל לקיים מצות ה', ונראה כי גם שבחו של משה יגיד שהרי ה' לא דיבר עם אהרן אלא עם משה, והתורה מעידה שלא נשתנה הדיבור לצד אמצעות האמצעי, הא למדת שהדברים הנאמרים מפי משה לא נולד בהם השתנות אפילו בחלק מששים מחוט השערה, וזה בנין אב לתורתנו הקדושה שכולה היא מוצא פי ה' יהיה האדם חיי עולם בהגיגו כנועם עליון:

6

החושב לצד ישיבתכם ביניהם כל הזמן ההוא כאומרו אשר ישבתם בה, ואין ישיבה אלא עכבה וזה יסובב תגבורת החפץ בכם, אף על פי כן אנכי מצוה אתכם שתתעצמו לנצח החשק לכל תעשו כמעשיהם:

5

נחזור לענין שבאנו עליו כי בחינת החושב בדבר ערוה, תגביר החפץ ותשליטנו ברצון, ולא יושג הנצחון החפץ אלא דוקא באמצעות הרחקת הדבר מדעתו ומחשבתו לכל ראות הכיעור ולא יחשוב בו, אבל אם עיניו יביטו בדבר, הנה הוא מסתכר.

ולצד שיאמר אדם כי אין מעצור ברוחו בדבר זה, לכן הקדים ה' בתחילת דברו הטוב ואמר דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם, כי הן אמת במין אנושי זולת ישראל ישנו בטענה זו, כי לא ימצא בכחו למנוע עוצם חשקו ממנו, מה שאין כן אתם בני ישראל לצד היותי ה' אלהיכם והיא השגת אלהות בכח האלהי ינוצה כח הטבעי גשמי, כי הצורה תשלוט בחומר כשיסכים איש ישראל להתדבק בה' אלוהו ישלוט בטבעו:

15

ולכן אמר ה' כי אני ה' אלהיכם, פירוש להיות שבחינת הנשמה בה ה' משרה אור שכינתו באדם כסוד אהל שכן באדם (תהלים עח טו), ומצד זה יש כח באדם לנצח החפץ לפני הרצון:

25

ונראה כי לצד שיש צורך במצות הקטנות כבגדולות, שכל מצוה ומצוה סגולתה בפני עצמה, ומה בכך אם שכרה מעט, כיון ששכרה הוא דבר שאינו בנמצא בשכר הגדולה, וכל המצות צריכין לתיקוני הנפש, לזה צוה ה' קטן וגדול בהדרגה אחת כדי שיעשו ישראל כולם כאחד, והוא מאמר שלמה (קהלת ט ז) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה:

30

עוד נראה טעם אחר, כי לצד שיש מצות שסגולתם להאריך ימים בעולם הזה, ויש שסגולתם עושר, ויש שסגולתם בנין, וכן על זה הדרך, וחש ה' כשיחגלה הדבר כל אחר ילך וישתדל כמה שחפץ וכמה שצריך ולא ישתדלו בשאר מצות כמצטרף, לזה סתם הדברים, וכזה ישתדל האדם בכלן כדי שתבוא לידו גם מצוה שסגולתה דבר הצריך לו:

10

15